

Boris Beja

I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden

KiBela / MMC KIBLA

11. 1. 2019–9. 2. 2019

Umetniška praksa akademskega kiparja Borisa Beje nastaja iz koncepta vzorcev vsakdanjosti, kjer vzorec zastopa povezavo med življenjem, minevanjem in umetnostjo. Projekt »Rose Garden« je njegov najnovejši: z njim obuja minimalizem likovne formalnosti so-postavljanja rezanega cvetja v ikebano, ki ga raziskuje kot kiparski in arhitekturni vzorec, tradicionalno močno povezan z vsebino čaščenja življenja in spoštovanja smrti.

Svojo umetniško prakso Beja gradi na postulatih minimalizma, pri čemer ni presenetljivo, da za model izbere ikebano. Ta mu namreč omogoča disciplinirano gradnjo kompozicije z minimalnimi sredstvi. Ikebana je po definiciji umetniška forma, ki je povezana tudi z meditativno kakovostjo, znotraj katere naj bi avtor razmišljal o lepotah narave in tekom umetniškega dela gradil tudi svoj notranji mir.

Idejo za izdelavo ikebane je porodila stara knjiga, ki jo je naključno opazil pri prijatelju, naslovljena *Ikebana: zgodovina in načela japonskega urejanja cvetja*, ki vsebuje starodavne opise, pravila ter navodila za izdelavo, hkrati pa tudi zgodovinski pomen in povezavo s tradicijo. Morda ni presenečenje, da izvorna tradicija izdelovanja ikeban izhaja iz budizma, ki je na Japonsko, deželo ikeban, prišel iz Kitajske. Knjiga opisuje nego in skrb za rezano cvetje, ravnanje z njim, ustvarjanje različnih kreacij oziroma aranžiranje. *Ike* v japonsščini namreč pomeni živ, medtem ko *bana* pomeni cvet. Aranžiranje cvetja (jap. *kado*) za potrebe darovanja se prvič pojavi v sedmem stoletju, da bi se nato z budizmom razširil še na preostali svet. Dejstvo, da ikebane ne nosijo zgolj dekorativnega predznaka, temveč vključujejo simboliko in z njo povezan duhovni proces, ki bi mu lahko rekli gradnja notranjega miru, je za umetnika ključno, saj z njim razvija občutek bližine z naravo ter hkrati povezuje zapletene odnose med zunanjim in notranjim prostorom.

»I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden«, je zapela Lynn Anderson, od katere si Boris Beja sposoja naslov razstave v prostoru za sodobno umetnost KiBela. Razstaviščni prostor z visokimi zidovi umetnik spremeni v pravo pravcato katedralo rož. V ladji katedrale so diagonalno – kot klopi – ena za drugo razvrščene lesene police, razstavne površine, v katerih so pod steklom zloženi diagrami oziroma vizualna navodila. V razstavljene formate so postavljeni tudi objekti, ki so jih v procesu ateljejskega dela pod mentorstvom umetnika ustvarile slušateljice Centra za kulturo mladih Pionirskega doma v Ljubljani. Gre za pet citatov vizualnih upodobitev iz knjige kot samostojnih kiparskih form, ki so jih ustvarile Lea Osolnik, Cvetka Logar, Dušanka Kuhl, Lidija Globevnik in Lidija Drobež.

Ob izrazito ambientalni *ready made* postavitvi, ki galerijo primarno spreminja v katedralo, s čimer zadosti vzorcem formalnih umetniških postavitev, Beja poudarja še pomembnost formativnega in vsebinskega 'vzorčenja' vsebin iz naših vsakodnevnih življenj. Projekt ikebane gradi na obeh procesih, torej tako na formalnem, ki se v likovnem formatu kaže v obliki tapetnega arhitekturnega vzorca, ter na drugi strani na vsebinskem, kjer nas avtor popelje v svet formalističnih organizacijskih načel, ki natančno določajo so-postavljanje rezanega cvetja. Arhitekturni – tapetni – vzorec predstavlja diagram, ki ga umetnik zaključuje s postavitvijo slik, naslikanih v tehniki akril na platno. Dodatno je slike aranžiral še s tem, da jih je zavil v ovijalni papir, s tem diagrame

nadgradil v samostojna dela, jih postavil v lesene konstrukcije – paravane, s čimer tudi slika postane objekt, ki prosto stoji v prostoru. Pri postavitvi imajo pomembno vlogo tudi barve, pri čemer umetnik prisega na rožnato in zeleno.

Celotno postavitve Beja zaključuje z dvema videoma, ki holistično povežeta projekt v celoto, hkrati pa poudarjata živost elementov ikebane, torej strukturno fluidnost pretoka, ki ga umetnik primerja z enakostjo življenja in smrti. Nenazadnje je tudi ikebana živ objekt – če se še enkrat ozremo na etimologijo – saj v prevodu pomeni živo cvetje, kar torej simbolizira rojstvo in z njim življenje, ki pa se s trenutkom nastanka začne tudi, bolj ali manj počasi, končevati. Tipični *vanitas* torej, simbol minevanja, ki oznanja prehodnost življenja, jalovost užitka in gotovost smrti.

Videa simbolično dopolnjujeta in zaokrožata celoto tako v barvi kot tudi v vsebini. Prikazujeta žensko in moško obliko cvetja: prvi je posnetek 'kastracije' lilije, rezanje njenih prašnikov, drugi pa prikazuje čiščenje adamovega lista, v čemer seveda prepoznamo simboliko krščanske ikonografije rajskega vrta z Adamom in Evo ter lilijo kot simbol devištva in čistosti, ki naj bi zdravila celo kačje ugrize, kot je v svoji pesmi o vrtnarjenju opisal benediktinec iz 9. stoletja, Walafrid Strabo. Cvetlice imajo močne simbolne pomene že vse od pradavnine ter na različne načine nagovarjajo opazovalca, vzbujajo pozornost z raznovrstnimi oblikami cvetov, pisanimi barvami in vonjavami ter primarno naravno lepoto. Tako je tudi zanimivost ikebane, ki najbolj privlači umetnika, prav v njeni gradbeni strukturi. Izdelovalec mora namreč poznati tako kiparske kot tudi arhitekturne zakonitosti ali – kot pravi Beja: »Ikebana sestoji iz treh pravil. Kakor pri 'klasični' umetnini so pomembni objekt, subjekt in tretji element, ki je obiskovalec oziroma gledalec. Ikebana je praksa pravilnosti koncepta in likovnega števila vzorcev.«

Umetnik torej vstopa v polje različnih neo-avantgardnih tradicij, pri čemer vključuje ljudi in njihova dela, ki so običajno eksperimentalne narave. Te tradicije so v delu Borisa Beje tudi konceptualno povezane in prikazane v številnih medijih, od kiparstva, risanja, kolaža, fotografije, videa, do *ready made* objektov in različnih materialov, s katerimi dopolnjuje ter bogati vzorec in ornamente na ravni oblike in vsebine, ki jih umetnik že vrsto let raziskuje. Pri tem ustvarja prostorske, ambientalne

postavitev; instalacije, ki so pravzaprav kompleksni organizmi. Umetnik pravi, da je vsakič znova izrazitega pomena prostor, v katerega kot umetnik vstopa, saj predstavlja ekspanzijo in sočasno zgostitev njegove formalne kiparske kvalifikacije.

Umetniška praksa Borisa Beje je opredeljena z angažiranim dialogom in s socialnimi dogajanjem sodobnih časov. Posebej ga zanima raziskovanje in opazovanje pojavov, ki vzbujajo močna čustvena stanja, kot so anksioznost, izkušnje nelagodja ali strah. Zanima ga predvsem, na kak način se družbena kriza odslkava v strukturi psihopatologije življenja, obravnava pa tudi dojetje specifičnih družbenih vzorcev in vedenjskih sistemov javnosti za razčlenjevanje različnih nivojev zavesti, realnosti in izkušenj.

Avtorji ikeban se zavedajo ne le pomena tišine, temveč tudi pomena prostora, ki ni namenjen zgolj zapolnjevanju, temveč je ustvarjen in ohranjen s pomočjo ureditev, odnosov in kompozicijskih načel sopostavljenih objektov. To povezuje ikebane z drugimi načeli likovne umetnosti, vključno z minimalizmom, obliko in črto, obliko, človečnostjo, estetiko in ravnovesjem. Ti termini zavzemajo posebno mesto tudi v Bejevi profesionalni umetniški praksi, kjer se v lastnih likovnih izjavah zavzema za čiste in preišljene prostorske postavitev.

Razstava »I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden« predstavlja specifični užitek, ki ga sproži čutna upodobitev subjekta, ki se nahaja v internem konfliktu, ki ga do določene mere tudi determinira, s sodobnim moralističnim sporočilom. Tako kot nas namreč vzorec s svojo organiziranostjo pomirja ter nam daje občutek trdnosti in skladnosti, dosega umetnik enak učinek s fotografskimi kolaži, nastalimi z avtorjevo intervencijo v priročnik ustvarjanja ikeban. Podo- bo ikebane je dopolnil s tapetnim vzorcem, ki se barvno sklada s kompozicijo na eni strani knjige. In čeravno imajo ikebane predznak minevanja, pa je v Bejevem primeru nasprotno prav vzorec tisti, ki determinira to minevanje, s čimer ga na nek način hkrati tudi upravičuje.

Kakor rečeno, umetnik ne sadi rožic. Ravno obratno: umetnik vzorce formalizma in vsebinskosti sprošča vsakdanjosti in jih z interventimi umetniškimi posegi preobraža v samovznikle objekte, v neobičajne artefakte povsem običajne, sodobne *vanitas*.

Nina Jeza, Artists&Poor's

Boris Beja

»I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden«

IkebHana, 2017

Serijske fotografije (20), 48 x 69 cm

Bonboniera II., 2018

Akril na platnu, papir (4), 100 x 120 cm

Posvečeno Petri Varl

I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden I., 2018

Video, 2'10"

Posvečeno Katji Klobčar

I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden II., 2018

Video, 2'04"

Na razstavi z objekti sodelujejo:

Lea Osolnik, Cvetka Logar, Dušanka Kuhl,

Lidija Globevnik, Lidija Drobež

Dela so nastala v kiparskem ateljeju Pionirskega doma, Center za kulturo mladih Ljubljana.

Zahvale:

Pionirski dom, Quadro, Mizarstvo Jan,

Janez Ostrožnik, Jure Kirbiš, Črt Potočnik in

DDT – Delavski dom Trbovlje

Boris Beja: »I Beg Your Pardon, I Never Promised You A Rose Garden«

Otvoritev razstave 11. januarja 2019, ob 19. uri.

Razstava je na ogled do 9. februarja 2019.

KiBela / MMC KIBLA, Ulica kneza Koclja 9, Maribor

Odprto od ponedeljka do petka, od 9. do 22. ure, v soboto od 16. do 22. ure.

KID KIBLA sofinancirajo Ministrstvo za kulturo RS in Mestna občina Maribor, projekt RISK CHANGE (2016–2020) sofinancira program Ustvarjalna Evropa Evropske Unije.

Cvetka Logar
Naj cveti, diši, žari in poje cvetlični vrt,
2018

Dušanka Kuhl
Take Me To The Rose Garden, 2018

Lidija Drobež
Maternica življenja, 2018

Lea Osolnik
Vsebina življenja, 2018

Lidija Globevnik
Nežnost in mehkost vode, 2018